

N:o 19.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 Febr. 1879, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras; Gifven Stockholms Slott den 31 Januari 1879.

Sedan i proposition till 1871 års Riksdag föreslagits, att hyttorna inom bergslag måtte från utgörande af tackjernstionde befrias, utan att de räntor, hvilka en gång inom bergslag upphört, åter påfördes, äfvensom att skattejern och hyttegälsjern jemväl måtte upphävas, samt att hemman och lägenheter i de bergslager, som icke redan vore underkastade ordinarie rotering, måtte efter det rotetal, till hvilket de vore extra roterade, åläggas rotevakansafgifter till hälften emot annan roterad jord i samma län, anmälde Riksdagen i underdånig skrifvelse den 19 Maj nämnda år, att omförmälda proposition blifvit på det sätt bifallen, att Riksdagen medgifvit, det skyldigheten inom privilegierad bergslagsort till utgörande af tackjernstionde äfvensom af skattejern och hyttegälsjern, der någondera af dessa senare afgiftsposter blifvit åsatt och ännu kvarstode, finge för framtiden upphöra, emot det att hemman och lägenheter i de bergslager, som icke redan vore underkastade ordinarie rotering, skulle, efter det rotetal, till hvilket de vore extra roterade, åläggas rotevakansafgifter till hälften emot annan roterad jord i samma län, och att, med hufvudsaklig tillämpning af hvad Kammar- och Kommerskollegierna i underdånigt utlåtande den 31 December 1867 rörande grunderna och sättet för berörda förändrings

genomförande förordat och hemställt, hvarje hemman och lägenhet inom privilegierad bergslagsort, som, i sin egenskap att tillhöra sådan ort, åtnjöte någon frihet i afseende å ränta, skulle, på ofvan angifna vilkor och i de fall som vederborde, till hälften åsättas de skyldigheter härutinnan, som, efter vederbörandes hörande, funnes med författningarne öfverensstämma, samt att de nya rättsförhållanden, som af omförmälda förändring kunde varda en följd, skulle komma att inträda från och med början af år 1872; hvarjemte Riksdagen anhöll, att, derest vid de sålunda bestämda skyldigheternas påförande, någon ytterligare lindring skulle i särskilda fall visa sig af omständigheterna påkallad, Riksdagen måtte derom få emottaga nådig framställning.

Det af Riksdagen sålunda fattade, genom Kongl. kungörelse den 9 Juni 1871 till allmän efterrättelse meddelade beslut, angående vilkoren för tackjernstiondens upphörande, har numera blifvit fullständigt bragt till verkställighet, förutom att jordeboksränta i enlighet med beslutet icke blifvit påförd inom nedannämnda bergslager, nemligen Skinnskattebergs och Norbergs inom Vestmanlands län, Nora, Hjulsjö, Lindes, Ramsbergs, Grythytte, Hellefors, Carlskoga, Lekebergs och Lerbäcks bergslager i Örebro län, Vesterbergslagen i Stora Kopparbergs och Filipstads bergslag i Vermlands län.

Åberopande hvad bilagda protokoll öfver finansärenden för den 31 innevarande månad derom innehåller, vill Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att Kongl. Maj:t funnit den berörda, återstående räntepåföringen i nu nämnda bergslager svårligen kunna, utan kränkning af enskildes rätt, verkställas, härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att den del af den förut frinjutna jordeboksräntan i ofvan uppräknade bergslager, som, enligt Riksdagens år 1871 fattade, genom Kongl. kungörelsen den 9 Juni samma år till efterrättelse meddelade beslut, skall hemman och lägenheter i dessa bergslager påföras, må helt och hållet eftergifvas.

De till detta ärende hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Hans Forssell.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 31
Januari 1879.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: Herr LAGERSTRÅLE,
THYSELIUS,
LOVÉN,
Friherre VON OTTER,
FORSSELL,
ROSENSVÅRD,
VON STEYERN och
MALMSTRÖM.

17:o.

Föredragande Departementschefen, Statsrådet Forssell anförde
härefter:

I den till 1871 års Riksdag afgifna nådiga proposition, som
ledde till borttagande inom de privilegierade bergslagerna af tackjerns-
tionden äfvensom af skatte- och hyttegälsjernet, föreslogs såsom vilkor
för denna eftergift endast, att hemman och lägenheter i de bergslager,
som icke redan vore underkastade ordinarie rotering, skulle efter det
rotetal, till hvilket de voro extra roterade, påföras rotevakansafgifter
till hälften emot annan roterad jord i länet.

Riksdagen, som i öfrigt biföll den Kongl. propositionen, fäste dock vid sitt godkännande deraf det ytterligare vilkor, att, med hufvudsaklig tillämpning af hvad Kammar- och Kommerskollegierna i underdånigt utlåtande af den 31 December 1867 rörande grunderna och sättet för tackjernsskattens upphörande hemställt, hvarje hemman och lägenhet inom privilegierad bergslagsort, som, i sin egenskap att tillhöra sådan ort, åtnjöte någon frihet i afseende på ränta, skulle till hälften åsättas de skyldigheter härutinnan, som, efter vederbörandes hörande, funnes med författningarne öfverensstämma; men anhöll Riksdagen tillika, att, derest vid de sålunda bestämda skyldigheternas påförande någon ytterligare lindring skulle i särskilda fall visa sig af omständigheterna påkallad, Riksdagen då måtte få derom emottaga nådig framställning.

Det af Riksdagen sålunda fattade beslut i afseende på vilkoren för tackjernstiondens eftergifvande har numera i vissa bergslager blifvit fullständigt bragt till verkställighet, hvaremot i följande bergslager, nemligen Skinnskattebergs och Norbergs inom Vestmanlands län, Nora, Hjulsjö, Lindes, Ramsbergs, Grythytte, Hellefors, Carlskoga, Lekebergs och Lerbäcks bergslager i Örebro län, Vesterbergslagen i Stora Kopparbergs och Filipstads bergslag i Vermlands län väl rotevakansafgifter och mantalsränta blifvit i enlighet med grunderna för det nämnda beslutet påförda, men för åsättande af jordeboksränta hinder af den väsentliga beskaffenhet mött, att beslutet i denna del hittills icke kunnat genomföras.

Efter att hafva erhållit nådig befallning att, jemte vidtagande af andra åtgärder för verkställighet af Riksdagens omförmälda beslut, föranstalta om påförande af jordeboksränta i nämnda bergslager, anmälde Kammarkollegium i underdånig skrifvelse den 19 December 1873, att, då vid åsättande af denna ränta vore nödigt att återgå till de förhållanden, som egde rum i början af 1600-talet, vid hvilken tid genom Kongl. brefven den 18 Februari och den 26 Mars 1608 med flera författningar räntefrihet för tackjernstillverkning först medgafs, och hos länsstyrelserna icke funnes att tillgå de handlingar och upplysningar, som för meddelande af riktiga beslut, angående räntans påförande erfordrades, utan sådana upplysningar, om någonstädes, stode att finna endast i kollegii arkiv, kollegium ansett lämpligt att, förr än frågan behandlades hos vederbörande befallningshafvande, låta inom Kollegium anställa en undersökning i ämnet, hvilken kunde läggas till grund för de beslut, som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hade att meddela. Vid den undersökning, som i anledning häraf företagits och sträckt sig till flera bergslager, såsom Skinnskattebergs,

Norbergs och Lindes samt Westerbergslagen hade det emellertid visat sig, att, utom det att de skattehandlingar af jordeböcker, debiterings- och tiondelängder, hvilka rådfrågats, befunnits ofullständiga och för mellaurum af flera år saknats, de samtida af dessa handlingar icke alltid öfverensstämt med hvarandra, utan företett olikheter i hemmantal, räntor och åboernas antal, som gjort det omöjligt att utreda hvilken ränta, enligt de föreskrifna grunderna, borde hvarje nu befintligt hemman såsom dess ursprungliga eller rätta påföras. Kollegium anförde exempelvis, hurusom, då i 1620 års jordebok förekomme två hemman Rosendal i Norbergs socken med hvar sin åbo och olika räntor, men i längden, efter hvilken gårdkolen debiterades, fyra hemman, med samma namn om ett halft mantal hvardera, äfvenledes med hvar sin åbo, stannade man i ovisshet, hvilka af de senare hemmanen motsvarade hvardera af de båda förra och huru stor del af räntan å dessa följaktligen borde påföras hvarje af de halfva hemmanen, hvilken svårighet än mer ökades derigenom att dessa hemman i jordeboken tio år senare väl bibehållits till antalet, men minskats i hemmantalet till det ännu för dem förekommande af tillsammans $1\frac{1}{2}$ mantal, dock med tillökning i räntan från 12 till 13 dagsverken. Dylika svårigheter af flerehanda slag hade blifvit anmärkta för åtskilliga andra hemman i denna och andra bergslager, och kunde det i allmänhet sägas, att, när olikheterna, äfven i början af 1600-talet, i jordeböckerna vore så många emellan åboernas antal och hemmantalet i en by, helst när det sistnämnda blifvit ökad, det icke låte sig afgöra, hvilka af de nu befintliga hemmanen haft gammal, afskrifven jordeboksränta, och huru stor för hvardera, och hvilka åter vore nyhemman, som borde ny ränta åsättas, enligt den af Kammar- och Kommerskollegierna i deras underdåniga utlåtande den 31 December 1867 uppgifna och, efter hvad Kollegium antog, af Riksdagen, med nedsättning blott till halfva beloppet, gillade grundsats att dels påföra skattlagdt hemman dess rätta ränta, dels ock beträffande hemman, som icke blifvit till jordeboksränta skattlagdt, förordna om bestämmandet af sådan ränta genom jemförelse med annat jemngodt hemman i orten; en åtgärd, hvilken, om den skulle ske genom refning och skattläggning efter metoden, dessutom skulle medföra alltför betydliga kostnader, jemförda med det resultat, som derigenom stode att vinna.

Då Kollegium sålunda funnit nu antydda sätt för räntornas åsättande i allmänhet överkställbart, hade i stället fråga hos Kollegium uppstått att vid räntornas påförande använda taxeringsvärdet, såsom bättre än hemmantalet bestämmande hemmanens ömsesidiga vär-

den och skattdragande förmåga. Men vid en i Kollegium, bland annat, för samtliga de hyttor i Filipstads bergslag, hvilka enligt Kollegiernas merberörda utlåtande dragit jordeboksränta af osmundsjern, företagen beräkning öfver de räntebelopp, som skulle drabba hvardera af dessa hyttor, om de afskrifna jernräntorna för hela bergslagen sammansloges och efter 1862 års taxeringsvärden fördelades på hyttorna, hade det befunnits att, under det en hel hytta, taxerad till 90,000 kronor, derigenom skulle tillgodonjuta en lindring i beskattningen af 169,02 procent, skulle deremot en half hytta, taxerad till 80,000 kronor, få sin ränta ökad med 136,02 procent; och då en sådan jämförelse, derest den gjordes endast mellan två och två hemman i en socken, den lindrigast och högst beskattade efter hemmantal, jämfördt med taxeringsvärdet, utfölle ännu ofördelaktigare för de högst taxerade, hade Kollegium ansett äfven detta sätt att utföra det fattade beslutet, då nu vore fråga om återinförande af grundräntor, icke böra ifrågakomma.

Det hade under sådana förhållanden synt Kollegium vara den lämpligaste utvägen att, likasom hemmantalsräntan bestämdes efter hemmantalet, för hvarje bergslag fördela jordeboksräntans halfva frinjutna belopp lika på alla de skatte- och kronohemman, som vore derifrån befriade, dervid visserligen intet hemman blefve för drygt beskattadt, då i allt fall halfva räntan eftergäfves. Enär likväl, i följd deraf att jordeboksräntan icke vore såsom hemmantalsräntan lika stor för hvarje mantal, utan kunde för det ena mantalet vara större än för det andra, beroende på olika skattdäggning, det i allt fall kunde inträffa, att genom en så beskaffad lika påföring af half ränta ett och annat hemman icke komme att åtnjuta befrielse från sin särskilda halfva jordeboksränta, utan finge erlægga något derutöfver, under det ett annat hemman derigenom lindrades mer än vederborde, hemstälde Kollegium, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t, för undanrödjande på förhand af hvarje anledning till klagan, skulle finna skäl, enligt den af Riksdagen meddelade anvisning, hos Riksdagen göra framställning om den ytterligare lindring i ränta för de ifrågavarande bergslagerna, att af den för hvarje bergslag eftergifna jordeboksräntan endast en tredjedel måtte de hemman, som vore derifrån befriade, till lika belopp efter hemmantalet hvardera påföras enligt de inom hvarje bergslag särskildt förekommande förhållanden. Då, enligt en vid Kollegii skrifvelse fogad uträkning, halfva jordeboksräntan för alla de 755 ⁵³/₆₀ mantal i dessa bergslager, hvilka åtnjöte frihet från dylik ränta, utgjorde, efter de i Kollegiernas förut åberopade utlåtanden upptagna värden, tillsammans 4,504 kronor 60 öre och för hvarje helt

mantal i medeltal 5 kronor 96 öre, samt enligt nådiga förordningen den 23 Juli 1869 tillhopa 4,493 kronor 24 öre och på mantalet 5 kronor 94 öre, skulle, med den af Kollegium föreslagna nedsättning, hela beloppet af den jordeboksränta, som komme att i de ifrågavarande bergslagerna påföras, uppgå enligt det första alternativet till 3,003 kronor 7 öre, utgörande i medeltal för hvarje mantal 3 kronor 97 öre, och enligt det andra alternativet 2,995 kronor 49 öre, eller på mantalet 3 kronor 96 öre.

I enlighet med denna Kollegii hemställan, föreslog Eders Kongl. Maj:t i nådig proposition till Riksdagen den 8 April 1874, att vid tillämpningen af de enligt Riksdagens beslut genom kungörelsen den 9 Juni 1871 meddelade föreskrifter angående framtida skattskyldigheten för sådana hemman och lägenheter inom privilegierad bergslagsort, som, i sin egenskap att tillhöra sådan ort, dittills åtnjutit någon frihet i afseende på räntan, måtte få så förfaras, att af den för hvarje bergslag eftergifna jordeboksräntan endast en tredjedel måtte de hemman, som derifrån voro befriade, till lika belopp efter hemmantalet hvarterda påföras, enligt de inom hvarje bergslag särskildt förekommande förhållanden.

Vid remissen till Stats-Utskottet af berörda nådiga proposition uttalade en ledamot i Andra Kammaren, hvilken verkställt en omfattande undersökning af de med tackjernstiondens eftergifvande sammanhängande förhållanden, såsom sin åsigt, att en tillfredsställande lösning af frågan icke kunde uppnås, med mindre den till påförande bestämda delen af jordeboksräntan helt och hållet eftergäfvos. Detta yttrande föranledde Stats-Utskottet att från vederbörande provinskontor i Kammarkollegium under hand förskaffa sig ytterligare upplysningar i ämnet; men då de sålunda erhållna upplysningarna icke befunnos lemna tillräcklig ledning för frågans fullständiga bedömande, förklarade sig Utskottet, i utlåtande öfver propositionen den 8 Maj 1874, anse frågans slutliga afgörande böra uppskjutas, till dess den ytterligare utredning i ämnet, som enligt Utskottets åsigt erfordrades, kunde åstadkommas. Utskottet anförde vidare, att ehuru den i propositionen föreslagna räntenedsättningen afsåg att på förhand undanrödja alla skäl till klagan öfver ifrågavarande beskattning, densamma likväl förefallit Utskottet väl godtycklig. Då, enligt hvad i propositionen upplystes, det med afseende på många bergslagsorter varit omöjligt att utreda, hvilken ränta borde hvarje befintligt hemman såsom dess ursprungliga eller rätta påföras, hade den föreslagna nedsättningen syntes Utskottet icke innebära full säkerhet, för att icke, densamma oakadt, möjligen ett och annat hemman blefve högre beskattadt, än rättvist vore, lika-

som ock fara syntes vara för handen, att genom det ifrågasatta skattläggningssättet jordeboksränta komme att påföras hemman, hvilket rättvisligen icke vore skyldigt att utgöra dylik skatt. Under sådana förhållanden skulle ifrågavarande beskattning antagligen gifva anledning till ett stort antal tvister, hvarigenom åter skulle nödvändiggöras den ytterligare utredning i ämnet, som Utskottet funnit erforderlig. Visserligen skulle de anmärkta olägenheterna undanröjas, om ifrågavarande skatt helt och hållet eftergäfves; men då något förslag i sådant syfte icke blifvit till Utskottet hänskjutet, hade Utskottet ansett sig sakna anledning att närmare uttala sig derom. Ett sådant eftergifvande syntes Utskottet i allt fall icke böra ifrågakomma annat än i sammanhang med en allmän skattereglering och desto mindre böra blifva föremål för den då samlade Riksdagens pröfning och afgörande, som till nästföljande Riksdag nådig proposition om grundskatternas upphörande i allmänhet antogs vara att förvänta.

Åberopande hvad Utskottet sålunda anført, hemställde Utskottet, att den i ämnet gjorda nådiga propositionen för det dåvarande icke måtte af Riksdagen bifallas.

Detta Utskottets betänkande godkändes af Andra Kammaren, hvaremot Första Kammaren, med afslag å betänkandet, biföll den nådiga propositionen med ett så lydande tillägg: »egare af jord inom bergslagen derigenom icke betaget att, i händelse han tilltror sig kunna leda i bevis, att halfva jordeboksräntan, rätteligen bestämd och beräknad, icke uppgår till det belopp, som enligt den i den nådiga propositionen föreslagna grund skulle jorden påföras, sin talan i detta hänseende efter befogenhet utföra.» Under ärendets behandling i Kamrarna erkändes äfven af dem, som yttrade sig för betänkandet, de stora svårigheter, hvarmed den beslutade beskattningens påförande vore förnadt, och en ledamot, tillhörande Utskottet, antydde temligen bestämdt, att, derest ett förslag förelegat om räntans fullständiga eftergifvande, detsamma kunnat påräkna Utskottets understöd, likasom äfven andra ledamöter inom båda Kamrarna framhöllo önskligheten af en dylik eftergift.

Till följd af Kamrarnas skiljaktiga beslut hade emellertid frågan förfallit, hvilket af Riksdagen i underdånig skrifvelse den 20 Maj 1874 inför Eders Kongl. Maj:t anmäldes.

Sedan detta Riksdagens beslut blifvit Kammarkollegium meddeladt, anbefalldes Kollegium Eders Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande att hos alle egare och innehafvare af hemman och lägenheter inom ofvannämnda bergslager, hvilka enligt Kollegiernas utlåtande den 31 December 1867 åtnjutit lindring i jordeboksränta, låta ofördröjligen

i stadgad ordning anställa reservationskraft för den hälft af räntan, som från och med år 1872 borde dem påföras; men då de förut af Kollegium anmärkta svårigheterna att påföra hvarje särskildt gammalt hemman i dessa bergslager dess halfva frinjutna ränta, likasom att dermed belägga senare tillkomna hemman af privilegierad bergslagsnatur oförminskade kvarstodo, fann Kollegium sig föranlåtet att i underdånig skrifvelse den 20 November 1874 hos Eders Kongl. Maj:t göra förnyad framställning i förevarande ämne.

Kollegium erinrar härvid, hurusom Kollegium redan i sitt förra utlåtande framhållit vanskligheten att genom arkivundersökningar komma till visshet om den ränta, hemmanen i bergslagerna nu borde draga. Men härtill komme vidare, att under 1600-talet i flera, om icke alla, rikets landskap betydliga förändringar egt rum i hemmanens ursprungliga områden, torp på skattlagda hemmans områden blifvit åsatta hemmantal och nya hemman uppstått på bolbysmark, hvilket tvifvelsutan varit fallet äfven i bergslagerna, endast med den åtskilnad, att då annorstädes häraf föranledts nya allmänna jordrefningar med åtföljande skattläggningar och skattejemkningar, sådana deremot icke företagits i bergslagerna. Att vid ifrågavarande skattepåföring lägga ett hemmans gamla ränta till grund, sedan hemmanets område förändrats, funne Kollegium icke lämpligt, och att företaga ny skattläggning vore dels för kostsamt, dels äfven obilligt, enär deraf äfven skulle komma att drabbas uppodlingar, som i senare tider blifvit verkställda, och hvilka enligt Förordningen om landskulturens upphjelpande den 25 November 1740 med flera författningar skulle från skattläggning åtnjuta befrielse. Att åter till grund för räntornas åsättande taga hemmanens nuvarande taxeringsvärden skulle, utom att dessa vore förändring underkastade, vara lika otjenligt, emedan deri till förhöjande af hemmanens värde ingått icke allenast de från skattläggning befriade uppodlingarna, utan ock numera värdet af deras skogsmark, hvilket vid den ursprungliga skattläggningen alls icke eller åtminstone endast i underordnad mån tagits i beräkning.

I betraktande af alla dessa svårigheter för räntans åsättande, har Kollegium hemställt, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t skulle finna skäligt i nådig proposition föreslå Riksdagen, att den jordeboksränta, som inom hvar och en af ofvan uppräknade bergslager bör påföras, må de hemman och lägenheter derinom, hvilka varit i åtnjutaude af bergslagsfrihet, åsättas genom särskilda kommissioner, i ungefärlig likhet med de genom nådiga instruktionen den 20 December 1825 förordnade roteringskommissioner, sammansatta af landshöfdingen i länet, såsom ordförande, landskamreraren och förste landtmätaren såsom leda-

möter, samt derjemte två ledamöter, valda af länets landsting. Om vid dessa kommissioners sammanträden jordeböcker och kartehandlingar från provinslandtmäterikontoret blefve att tillgå, samt för upplysningars meddelande kronofogden och häradsskrifvaren i orten vore tillstädes; om derjemte hvarje jordegare berättigades att vid sammanträdena infinna sig och bevaka sin talan, skulle, enligt hvad Kollegium föreställt sig, blifva sörjdt för ett så noggrant bestämmande af den ifrågavarande beskattningen, som under närvarande omständigheter vore möjligt. Man skulle då icke behöfva inskränka sig till mekaniskt påförande af half jordeboksränta för hvarje mantal, utan, der omständigheterna kunde föranleda, att hemman eller byar efter räntebefrielsen erhållit ökade områden eller hemmantal, skulle något större ränta kunna dem åsättas, jemte det motsvarande lindring tillgodokomme de hemman, för hvilka motsatsen inträffat. Efter förrättningens slut skulle kommissionens beslut underställas Kollegii pröfning och genom vederbörande Befallningshafvandes försorg kungöras jordegarna inom bergslagen med hänvisning för hvar och en, som dermed funne sig missnöjd, att inom behörig tid hos Kollegium anföra besvär, då således ytterligare tillfälle vunnes för den, som ansåge sin rätt förnärmad, att erhålla rättelse, och borde målet derefter på vanligt sätt kunna medelst besvär öfver Kollegii utslag hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet fullföljas.

Innan jag går att yttra mig i anledning af Kollegii omförmälda framställning, bör jag icke underlåta att nämna, det förevarande beskattningsfråga äfven varit föremål för behandling vid sistlidne års Riksdag, då i Andra Kammaren motion väcktes derom, att Riksdagen skulle för sin del besluta, att alla åtgärder för räntornas påförande skulle inställas, till dess frågan om en förändrad jordbeskattning för hela riket blifvit vederbörligen afgjord. I häröfver den 13 Maj 1878 afgifvet betänkande hemstälde Stats-Utskottet, på anförda skäl och med särskildt åberopande att, derest ifrågavarande skattereglering skulle finnas medföra alltför stora olägenheter, Eders Kongl. Maj:t icke torde underlåta att, i anledning af Kammarkollegii sistberörda utlåtande den 20 November 1874, till Riksdagen göra de framställningar i ämnet, hvartill förhållandena kunde gifva anledning, att motionen ej måtte till någon åtgärd föranleda; hvilken hemställan af båda Kamrarna bifölls.

Till någon ledning för bedömande af de kostnader, som skulle föranledas af den ifrågavarande räntepåföringens verkställande genom särskilda kommissioner i enlighet med Kammarkollegii förslag, har jag från vederbörande tjänsteman i Arméförvaltningen förskaffat mig upp-

gift å utgifterna för den enligt nådiga Brevvet den 4 Juli 1868 för rotering af vissa hemman i Kils m. fl. socknar af Örebro län tillsatta kommission, hvars sammansättning var hufvudsakligen densamma, som för de nu ifrågasatta kommissionerna blifvit föreslagen; utvisande den mig lemnade uppgiften, att till ledamöterna i nämnda kommission och till de af kommissionen använda biträden utbetalats 635 kronor 32 öre. Den tvifvelsutän långt mer invecklade och svårlösta uppgift, som kommer att föreligga de nu föreslagna kommissionerna, tillåter väl icke, att af den anförda kostnaden för 1868 års roteringskommission draga någon bestämd slutsats om de utgifter, som i förevarande fall skulle för kommissionernas verksamhet blifva erforderliga; men då roteringskommissionens uppdrag omfattade endast 101 $\frac{1}{2}$ mantal, belägna inom samma län och, med undantag af 1 $\frac{1}{4}$ mantal, tillhörande allenast tre särskilda socknar, under det att här skulle gälla att påföra ränta å tillsamman 755 $\frac{2}{3}$ mantal inom 4 olika län och tillhörande 13 särskilda bergslager med tillsamman 39 socknar eller sockenandelar, torde det med temlig visshet kunna förutsägas, att de föreslagna skattekommissionerna skulle medföra så stor kostnad, att denna icke kommer att stå i något rimligt förhållande till den fördel för statsverket, som genom räntepåföringen skulle vinnas, helst om, i sammanhang med en allmän reglering af grundskatterna, den påförda räntan i en måhända icke aflägsen framtid skulle till större eller mindre del upphöra att utgå.

Detta oaktadt skulle jag dock icke draga i betänkande att tillstyrka den af Kammarkollegium föreslagna åtgärden, derest det syntes mig i någon mån antagligt, att de nämnda kommissionerna skulle blifva i stånd att på ett tillfredsställande sätt lösa svårigheter, hvilka Kammarkollegium, med tillgång till landets viktigaste kamerala urkunder, icke förmått att öfvervinna. Visserligen skulle för de på stället arbetande kommissionerna åtskilliga upplysningar sannolikt blifva att tillgå, af hvilka Kollegium varit i saknad; men knappast torde genom dessa upplysningar kommissionerna sättas i tillfälle att med större säkerhet, än Kammarkollegium, afgöra, vare sig hvilka hemman, som mot vederlag af tackjernstionde åtnjutit räntefrihet, der ovisshet derom förekommer, eller huru stor del af en bergslags frinjutna ränta rättvisligen bör hvarje hemman påföras, efter de förändringar, jorden inom bergslagen genom styckningar och uppodlingar under tidernas lopp undergått.

Den utredning, Kammarkollegii omförmälda underdåniga utlåtanden innehålla tillika med hvad i förevarande ämne förekommit allt sedan frågan om tackjernstiondens upphörande först väcktes, synes mig till fullo ådagalägga, att den, af 1871 års Riksdag beslutade påföringen

af jordeboksränta uti ifrågavarande bergslager svårligen kan verkställas, utan att enskilde dervid i sin rätt förnärmas, likasom att för de myndigheter, under hvilkas pröfning beskattningsåtgärderna kunna blifva dragna, i de flesta fall måste komma att saknas all bestämd grund för bedömande, huruvida orätt skett den ene eller den andre, och jag hemtar häraf anledning i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t ville i nådig proposition till Riksdagen, med tillkännagifvande att Eders Kongl. Maj:t funnit den ifrågavarande beskattningsåtgärden svårligen kunna utan kränkning af enskildes rätt verkställas, föreslå Riksdagen att medgifva, att den del af den förut frinjutna jordeboksräntan i förenämnda bergslager, som, enligt Riksdagens år 1871 fattade, genom nådiga kungörelsen den 9 Juni samma år till efterrättelse meddelade beslut, skulle hemman och lägenheter i dessa bergslager påföras, må helt och hållet eftergifvas.

I hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt, instämde Statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad Statsrådet sålunda tillstyrkt, behagade
Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla.

Departementschefen uppläste härefter ett, under förutsättning af bifall till omförmälda underdåniga hemställan, i förväg uppsatt förslag till nådig proposition;

och befalde Kongl. Maj:t att, i enlighet med berörda, detta protokoll bilagda förslag, proposition skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Hans Wachtmeister.